

مبارزه با برده‌داری مدرن؛ حسابداران چه نقشی می‌توانند بازی کنند؟

✍ ترجمه: محمد میکائیلی

M. Azizul Islam

به دلیل افزایش فشار عمومی و انتظارات سودبران، مسائل حقوق بشر در کنار نگرانیهای اقتصادی سازمانهای معاصر، اهمیت بیشتری یافته‌اند. گروه وسیعی از گروه‌های سودبر، از جمله سهامداران، کارکنان، دولت‌ها یا نهادهای نظارتی، سازمانهای غیردولتی (غیرانتفاعی)، رسانه‌ها و انجمنها، علاقه فزاینده‌ای به مسائل حقوق بشر سازمانی دارند. در نتیجه مسائل حقوق بشر، مقررات بردگی مدرن و نگرانیهای گسترده سودبران، سازمانهای معاصر با چالش یافتن راه‌حلهای پایدار برای مقابله با پیچیدگی یکپارچه‌سازی عملکرد مالی و عملکرد حقوق بشری، روبه‌رو شده‌اند. در این حوزه، شکلهای جدید مقررات افشا در حال پیدایش است؛ مانند قانون شفافیت کالیفرنیا در قانون زنجیره عرضه^۱، مقررات مواد معدنی مورد منازعه^۲ در قانون داد-فرانک^۳ ایالات متحده، قانون برده‌داری مدرن در کشور انگلستان و قانون برده‌داری مدرن در استرالیا (در دست تصویب).

با واکنش اعضای حرفه حسابداری به این عرصه در حال تغییر، این پرسش مطرح می‌شود: آیا حسابداران در مبارزه با برده‌داری مدرن، نقشی به عهده دارند؟

برای حسابرسی عملکرد شرکت

در خصوص

بردهداری مدرن

به اشخاص دارای مهارت یا تجربه

در زمینه مسائل حقوق بشر

نیاز است

کشف بردهداری مدرن، محدود است (یا دامنهای ندارد)؛ بنابراین برای حسابرسی عملکرد شرکت درخصوص بردهداری مدرن، به اشخاص دارای مهارت یا تجربه در زمینه مسائل حقوق بشر نیاز است.

تأیید اصول ارزیابی صلاحیت برای کسب‌وکار و حقوق بشر از سوی سازمان ملل متحد، یکی از مهمترین تحولات در پاسخگویی شرکتی است. حسابرسی، مقوله‌ای اصلی در فرایند ارزیابی صلاحیت است. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در هماهنگی با سازمان ملل متحد، یک چارچوب ارزیابی صلاحیت که از سوی قانون داد-فرانک ایالات متحده آمریکا توصیه شده بود را پذیرفته است. در روش ارزیابی صلاحیت قانون داد-فرانک، شرکتها ملزم به شناسایی، پیشگیری، کاهش و توجه به قاچاق انسان و کار اجباری هستند. شواهد حاکی است که رویه‌های ارزیابی صلاحیت، در شرکتها پاسخ می‌دهد. رویکرد ارزیابی صلاحیت در رابطه با بردهداری و قاچاق انسان در کسب‌وکار، نشان می‌دهد مدیران متوجه می‌شوند که آیا تأمین‌کنندگان شرکت، حقوق بشر را از طریق بردهداری نقض می‌کنند یا خیر.

بردهداری مدرن و افشای شرکتی و حسابرسی

مربوط به آن

به‌منظور حل مسئله بردهداری ناشی از عملیات تجاری، موج جدید مقررات افشای بردهداری مدرن، شرکتها را ملزم به افشای حسابرسی و سازوکارهای نظارتی، برای پاسخگویی به نگرانیهای مربوط به بردهداری ناشی از عملیات تجاری‌شان کرده است. مؤسسه‌های حسابداری، در فرایند تولید و افشای اطلاعات و حسابرسی داخلی و مستقل، اشتغال دارند. هنگامی که نهادهای نظارتی و شرکتها، تصمیم به طرح حسابرسی بردهداری مدرن می‌گیرند، بیشتر اوقات ادعا می‌کنند که این موضوع به‌دلایل پاسخگویی، حق آزادی و پایداری، با هدف نهایی پیشرفت جامعه است.

با وجود این، ممکن است چنین حسابرسیهایی تنها نمادین باشند و در واقع، شرکتها از آن در راستای حفظ روابط عمومی و به‌حد اکثر رساندن سود استفاده کنند. حسابرسیهای بردهداری مدرن ممکن است از سوی حسابرس داخلی که کارمند شرکت است، یا یک شخص ثالث مستقل که ممکن است مشاور باشد، عضو یک سازمان غیرانتفاعی، یا یک حسابدار رسمی، انجام شود. در این خصوص، رهنمودهای داوطلبانه گوناگون بین‌المللی تدوین شده است؛ مانند شبکه حسابرسی اجتماعی^۴، استاندارد مسئولیت اجتماعی (SA۸۰۰۰) (8000)، استاندارد پاسخگویی ۱۱۰۰ (AA 1100)، استانداردهای محل کار سازمان بین‌المللی کار^۵، چارچوب ارزیابی صلاحیت^۶ سازمان ملل متحد/سازمان همکاری و توسعه اقتصادی.

حسابرسی مرتبط با بردهداری مدرن، از حسابرسی مالی متمایز است. از آنجایی که حسابرسیهای مالی بر مفاهیم مالی (مانند صورت سودوزیان) تمرکز دارند، داستان کامل یک شرکت را بیان نمی‌کنند. حسابرسی بردهداری مدرن، فراتر از جنبه مالی است و میزان و چگونگی انطباق یک شرکت با استانداردهای حقوق بشر را جستجو می‌کند. دامنه حسابرسی برای

در صورتی که حسابداران در خصوص اخلاق

آیین رفتار حرفه‌ای و حقوق بشر

از جمله قاچاق انسان و برده‌داری

آموزشهای متمرکز ببینند

ممکن است توانایی اجرای حسابرسیهای مؤثر و منظم

برده‌داری مدرن را داشته باشند

برآورده نشود. اگر حسابرسی با انگیزه حداکثرکردن سود انجام شود، ممکن است پایانی مرگ‌آور برای پاسخگویی شرکتی باشد. در حالی که نگرانیهایی در مورد سوءاستفاده از حسابرسیهای برده‌داری مدرن وجود دارد، قوانین موجود (مانند قانون برده‌داری مدرن انگلستان در سال ۲۰۱۵)، ابزاری مؤثر برای حسابرسی را فراهم نمی‌کند.

مهمترین بحث در رویکرد ارزیابی صلاحیت سازمان ملل متحد/سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، استفاده از حسابرسان مستقل ثالث است که در ایجاد پاسخگویی ضروری هستند. با وجود این، اگر حسابرسان مستقل ثالث به‌خوبی آموزش ندیده باشند و به‌اندازه کافی مستقل نباشند، ممکن است کشف یا شناسایی برده‌داری مدرن در فعالیتهای پیچیده کسب‌وکار که شامل زنجیره عرضه نیز است، مشکل باشد. حسابرس در صورت استفاده از سازوکارهای حسابرسی معمول مشکل‌آفرین، ممکن است به‌میزان درخور توجهی، فریب و انکار شدید اشخاص دخیل در کار اجباری یا برده‌داری را تجربه کند (به «برده‌داری مدرن و زنجیره عرضه: محدودیتهای مسئولیت اجتماعی شرکت»^۷ مراجعه کنید). در حالی

نگرانی در مورد حقوق بشر و حسابرسیهای برده‌داری مدرن

در حالی که نهادهای نظارتی و شرکتها به‌طور کلی نظر مثبتی در مورد معیارهای موجود کنترل حقوق بشر و برده‌داری مدرن دارند، ولی منتقدان معتقدند روشی که شرکتها استفاده می‌کنند، در مقابل جامعه گسترده‌تر پاسخگو نیست. پی‌دبلیوسی (PWC) در گزارش اخیر خود، خاطرنشان می‌سازد که ماهیت این حسابرسیها در سطح بالا انجام نمی‌شود. در گزارش، همچنین انتقادهایی مطرح شده است که اغلب به تاریخچه حسابرسی کارخانه‌ها در ساختمان رانا پلازا (Rana Plaza) در بنگلادش، به‌عنوان نمونه‌ای از کوتاهی حسابرسی، اشاره دارد (ساختمان یادشده در سال ۲۰۱۳ فروریخت). پی‌دبلیوسی همچنین معتقد است که برخی تأمین‌کنندگان از ضعف برنامه‌ها و روشهای حسابرسی، سوءاستفاده می‌کنند. بسیاری از منتقدان از جمله دانشگاهیان و سازمانهای غیرانتفاعی، معتقدند اگر حسابرسیهای برده‌داری مدرن تنها به‌عنوان یک نگرش مدیریت ریسک تلقی شوند، ممکن است هدف نهایی نهادهای نظارتی که همان مبارزه با برده‌داری مدرن است،

سوءاستفاده‌های فیزیکی یا کلامی، به‌طور کامل ممکن نیست کشف شوند؛ مگر اینکه حساب‌رسان با کارگران کارخانه و جامعه محلی ارتباط برقرار یا فضای گفت‌وگویی ایجاد کنند که کارگران در آن، آزادی صحبت داشته باشند.

• اگر مؤسسه‌های پیشرو، بهای حساب‌رسی (یا حق الزحمه حساب‌رسی) را به تأمین‌کنندگان انتقال دهند، این هزینه برای آنها به‌مراتب بیشتر می‌شود. این موضوع به‌ویژه برای اقتصادهای نوپدید، صادق است.

• تعیین محل و شناسایی برده‌داری در مناطق پرخطر تأمین کالا، برای حساب‌رسان بسیار دشوار است. همان‌طور که برده‌داری به‌صورت رسمی انجام نمی‌شود و بخش مشهود روابط رسمی کار نیست، تشخیص آن نیز ممکن است مشکل باشد.

بحث این است که چه کسی می‌تواند یک شخص مستقل ثالث مناسب برای انجام حساب‌رسیهای برده‌داری مدرن باشد. در عمل می‌توان از سازمانهای غیرانتفاعی، شرکتهای مشاوره خصوصی و مؤسسه‌های حساب‌داری استفاده کرد. با این حال، می‌توان این‌طور استدلال کرد که در حال حاضر هیچیک از مجامع حرفه‌ای یادشده برای اجرای یک حساب‌رسی کارآمد و به‌واقع مستقل، به اندازه کافی آموزش ندیده‌اند. به‌رغم اینکه ممکن است سازمانهای غیرانتفاعی یا مؤسسه‌های مشاوره خصوصی دارای استقلال بیشتری از حسابداران باشند و تجربه بیشتری در برخورد با مسائل حقوق بشر داشته باشند، اما ممکن است از مهارتهای حرفه‌ای خاصی برخوردار نباشند. مهم‌تر از همه، آنها ممکن است سازمان‌یافتگی و نظم‌ترتیب لازم در مسیر درست را نداشته باشند تا حساب‌رسی را به‌صورت منظم اجرا کنند.

از سوی دیگر، به‌رغم آنکه حسابداران افراد حرفه‌ای بانظم‌ترتیب و با تخصص در امور مالی و حساب‌رسی مالی هستند، ولی در زمینه مسائل حقوق بشر تخصص ندارند و بدون آموزش مناسب، فاقد صلاحیت کافی برای حساب‌رسیهای برده‌داری مدرن هستند. با وجود این، در صورتی که حسابداران درخصوص اخلاق، آیین رفتار حرفه‌ای

که حسابداران حرفه‌ای به‌طور خاص، در فرایند انجام حساب‌رسی دخیل هستند، نقش آنها- به‌عنوان حساب‌رسی داخلی یا مستقل که از مدیریت خط می‌گیرند- برای خلق تغییرهای مثبت در برده‌داری مدرن شرکتی، به اندازه کافی چالش‌برانگیز به‌نظر می‌رسد.

حسابداران می‌توانند نقشی ایفا کنند؟

در حالی که افشا و حساب‌رسی مربوط به برده‌داری، زیربنای پاسخگویی شرکتی و شفافیت در دوران برده‌داری مدرن است، حساب‌رسان به‌همراه خود نهادهای نظارتی، با چالشهای کنارآمدن با مقررات احاطه‌کننده این پدیده، روبه‌رو هستند. برای نمونه:

• حساب‌رسی ممکن است از سوی یک فرد مستقل بدون صلاحیت و ناکارآمد انجام شود.

• مدیران مؤسسه ممکن است به حساب‌رسی و نتیجه آن توجه کافی و صادقانه نداشته باشند.

• حساب‌رسی ممکن است به‌صورت موردی و نامنظم، یا تنها در زمانی که شرکت با بحران روبه‌رو می‌شود، انجام شود (برخی شرکتهای تنها پس از فاجعه رانا پلازا شروع به‌استفاده از حساب‌رسی مستقل کردند). بنابراین، ایده حساب‌رسی شرکتهای از فرض «تداوم فعالیت» پیروی نمی‌کند.

• اگر نتیجه حساب‌رسی نبود انطباق را نشان دهد، پیگیری دیگری وجود ندارد.

• از آنجایی که حساب‌رسیهای برده‌داری مدرن بر کارگران متمرکز است، از اینرو باید صدای کارگران نیز شنیده شود. با وجود این، ممکن است حساب‌رسی صدای کارگران را نادیده گیرد و نتیجه حساب‌رسی را به آنها گزارش نکند. رویکرد مبتنی بر قواعد (یا مربع علامت‌زنی^۸) حساب‌رسان، ممکن است موجب تضعیف صدای کارگران و محدودکردن تعامل، اقدام جمعی، برقراری ارتباط مؤثر و گفت‌وگو شود. فرایند حساب‌رسی برای کاهش خطر یکسویگری، در واقع خطر رعایت‌نشدن مقررات و نگرانیهای گسترده سهامداران را کاهش نمی‌دهد. برده‌داری، کار اجباری و

در گزارش حسابرسی خود، صدای کارگران در خصوص سطح خشونت، سوءاستفاده و برده‌داری را منعکس و نتیجه حسابرسی را به مدیریت، کارکنان و جامعه گسترده‌تر (مانند قربانیان برده‌داری)، اطلاع‌رسانی کند. شاید لازم باشد دانش آموزان دوره دبیرستان را آموزش داد تا در آینده به حسابداران و حسابرسی‌مندان مسئول در قبال جامعه، تبدیل شوند.

پانوشته‌ها:

1- California Transparency in Supply Chain Act

۲- مواد معدنی مورد منازعه از جمله مواد معدنی، و منابع طبیعی استخراجی در یک منطقه جنگی است که به فروش می‌رسند تا جنگ ادامه یابد. آمارها نشان می‌دهد دسترسی خصمانه به کالاهای گرانبها، ممکن است منازعه‌ها را طولانی‌تر کند (منابع طبیعی نفرین‌شده). مهمترین نمونه معاصر، استانهای شرقی جمهوری دموکراتیک کنگو است؛ جایی که ارتشهای گوناگون، گروه‌های شورشی و بازیگران بیرونی از استخراج معادن سود می‌برند و در خلال جنگها در منطقه، به خشونت و استثمار دامن می‌زنند.

۳- بخش ۱۵۰۲ قانون ایالات متحده آمریکا که به عنوان **قانون داد-فرانک** (Dodd-Frank Act) شناخته می‌شود، مقرر می‌دارد شرکت‌های استفاده‌کننده از طلا، قلع، تنگستن و تانتالیوم، تعیین کنند که آیا این مواد از جمهوری دموکراتیک کنگو یا یک کشور مجاور، خریداری شده یا خیر. اگر پاسخ مثبت باشد، از زنجیره تأمین آنها ارزیابی صلاحیت دقیق می‌شود تا تعیین شود خرید مواد معدنی آنها در راستای کمک مالی به گروه‌های مسلح در شرق کنگو بوده است یا خیر. **کمیسیون بورس و اوراق بهادار ایالات متحده** (US SEC) آیین‌نامه نهایی بخش ۱۵۰۲ را در اوت ۲۰۱۲ صادر کرد. طبق این آیین‌نامه، شرکت‌های مربوط موظف به انتشار عمومی گزارشهای حسابرسی شده در رابطه با ارزیابی صلاحیت انجام‌شده، هستند. دوره اولیه گزارش در ژانویه سال ۲۰۱۳ آغاز شد.

4- Social Audit Network (SAN)

5- International Labour Organization Workplace Standards

6- Due Diligence Framework

7- New S.J., **Modern Slavery and the Supply Chain: The Limits of Corporate Social Responsibility?**, Supply Chain Management: An International Journal, Vol. 20., No. 6, 2015, pp. 697-707

۸- ابزاری است که به استفاده‌کننده فرصت انتخاب دودویی (صفر و یک) می‌دهد؛ مانند صورتهای کنترلی بلی یا خیر و ...

منبع:

Azizul Islam M., **Tackling Modern Slavery: What Role Can Accountants Play?**, www.ifac.org, 2018

و حقوق بشر (از جمله قاچاق انسان و برده‌داری) آموزشهای متمرکز ببینند، ممکن است توانایی اجرای حسابرسیهای مؤثر و منظم برده‌داری مدرن را داشته باشند.

متأسفانه در حال حاضر، اشخاص حرفه‌ای بانظم‌ترتیب یا گروه‌های ماهری که توانایی کمک لازم را داشته باشند، مشاهده نمی‌شود. بنابراین، نهادهای نظارتی با چالش شناسایی افراد مناسب، گروه‌ها یا اشخاص حرفه‌ای روبه‌رو هستند که مانند حسابداران با صلاحیت بوده و توانایی مبارزه و کاهش رنج انسان را داشته باشند.

برخی از محققان درباره حسابرسی مبتنی بر خواست جامعه یا جامعه مدنی، بحث کرده‌اند. در این حالت، سازمانهای غیرانتفاعی مستقل، برای رسیدگی به عملیات یک شرکت، حسابرسی را هدایت می‌کنند. با وجود این، جامعه کسب‌وکار ممکن است چنین حسابرسیهای مبتنی بر خواست جامعه را قبول نداشته باشد. نهادهای نظارتی، دامنه آموزش حسابداران درخصوص برده‌داری مدرن (شامل اعضای سازمانهای غیرانتفاعی، مشاوران خصوصی یا حسابداران) را تعریف کرده‌اند. همچنین، حوزه حسابرسی بر پایه همکاری گروهی نیز وجود دارد؛ جایی که سازمانهای غیرانتفاعی و حسابداران برای حل و فصل برده‌داری مدرن، همکاری می‌کنند. در پاسخ به محیط مقررات نظارتی در حال تغییر، ضروریست در حسابرسی مبتنی بر همکاری گروهی با سازمانهای غیردولتی، به‌طور خاص از حسابداران استفاده شود. در حقیقت، نگرانی نهادهای نظارتی در مورد برده‌داری مدرن، در کنار پیچیدگیهای گزارشگری و اندازه‌گیری، فرصت اندیشیدن اشخاص حرفه‌ای حسابداری به ظرفیت این رشته برای خلق تغییرهای واقعی را فراهم کرده است. نکته مهم این است که انتظار می‌رود تمامی حسابداران حرفه‌ای، فراتر از اعداد عمل کنند که به نوبه خود، همکاری با اعضای دیگر حرفه‌ها، از جمله پزشکان، وکلا، فعالان حقوق بشر، جامعه‌شناسان و غیره را دربر می‌گیرد.

اگر حسابرسیهای صدای قربانیان ممکن برده‌داری را نادیده بگیرند، حذف برده‌داری مدرن سازمانی، میسر نخواهد شد. یک حسابرس با تحصیلات خوب می‌تواند